

Länsstyrelsen i Stockholm
Sametinget2013-11-15
1 (6)
Dnr 2010:00242

Redovisning av uppdrag att följa upp och analysera Skolverkets verksamhet utifrån minoritetspolitikens mål

Dnr IJ 2010/368/DISK

Härmed redovisas uppdraget givet i regleringsbrev för Skolverket inför budgetåret 2013. Skolverket ska redovisa sina insatser utifrån minoritetspolitikens mål och dess tre delområden. Redovisningen av insatser ska innehålla en analys både av myndighetens eget interna arbete och externt riktade insatser inom det egna ansvarsområdet. I redovisningen ska också ingå vilka effekter som myndigheten avser att uppnå med insatserna samt, i den mån det är möjligt, vilken effekt insatserna har haft för de nationella minoriteterna. Redovisningen ska lämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget senast den 15 november 2013.

Romsk inkludering

Skolverket är en av de myndigheter som arbetar med regeringens strategi för romsk inkludering. Inom ramen för strategin arbetar Södertörn Högskola på uppdrag av Skolverket med en utbildning för romska brobyggare. En brobyggare inom utbildningsområdet är en person med romsk språk- och kulturkompetens som fungerar som en länk mellan familj och förskola/skola. I december 2012 startades brobyggartutbildningen. Nu deltar 17 personer med romsk bakgrund och utbildningen löper fram till våren 2015. Inom ramen för detta uppdrag har Skolverket och Södertörn Högskola tagit fram kursplaner och genomfört samrådsmöten med företrädare för den romska gruppen. Skolverket menar att brobyggare bidrar till att öka romers inflytande och delaktighet i den svenska skolan. Skolverket ser också att arbetet i allmänhet bidrar till att kunskapsnivån om romer höjs internt och i skolan och det i sig bidrar till att motverka diskriminering och minska romers utanförskap.

Inom uppdraget för romsk inkludering arbetar Skolverket med en rapport som ska beskriva romska barn och elevers skolsituation. Rapporten har en kvantitativ del som bygger på en enkät till skolledare. Den redovisas för Länsstyrelsen i Stockholm 29 november 2013. En mer kvalitativ del av redovisningen lämnades till Länsstyrelsen den 2 maj 2013. I arbetet har samråd med företrädare för den romska gruppen och romska brobyggare skett.

Skolverket deltar i Länsstyrelsens uppföljningsarbete i arbetet med romsk inkludering. Skolverket deltar regelbundet i de möten som Länsstyrelsen arrangerar.

Likaså deltar Skolverket även i ett Europarådssamarbete kallat CAHROM.¹ I detta samarbetsforum diskuterar deltagande länders myndigheter insatser med och för romer inom olika samhällsområden.

Sammantaget ger insatserna bättre förutsättningar för den romska gruppen att nå ökade kunskaper i skolan samtidigt som kunskapen om den romska gruppen ökar hos skolhuvudmän och inom myndigheten. Även hos externa samarbetspartners och uppdragstagare som Skolverket samarbetar med ökar förståelsen för och kunskapen om den romska gruppen. Insatserna bidrar även till att motverka diskriminering och på sikt minska den romska minoritetens utsatthet i samhället genom utbildning av brobyggare och samråden med personer med romsk kulturbakgrund. Skolverket hoppas även att insatserna och romers inflytande i processer ökar förtroendet för myndigheten.

Samisk undervisning

Skolverket arbetar med att ta fram ett stödmaterial som riktar sig till lärare och rektorer i sameskolan och i den integrerade samiska utbildningen i grundskolan. Materialet behandlar det som kallas det samiska perspektivet i läroplanen. Materialet tas fram bland annat mot bakgrund av utfallet av Skolinspektionens granskning av sameskolan 2012 som gavs ut i en rapport i maj 2013.² Syftet med detta arbete är att stärka sameskolan i dess uppdrag och förmedla det samiska samhällets och urfolket samernas normer, traditioner, värdegrund och kulturarv till eleverna. Det syftar vidare till att ge lärare i den integrerade samiska undervisningen i grundskolan stöd att arbeta med undervisning med samiska inslag och att ge eleverna kunskaper om urfolket samernas kultur, språk, religion och historia. Slutligen syftar det till att ge rektorerna ökad förståelse för hur man kan organisera en utbildning som möjliggör undervisning med ett samiskt perspektiv och samiska inslag.

Skolverket har även deltagit i ett arbete för att ta fram förslag om samverkan mellan Norge och Sverige kring samisk undervisning. Det internationella samarbetet bidrar till ökad kunskap inom myndigheten om den samiska minoriteten.

Samråd

Skolverket arbetar alltid tillsammans med de nationella minoriteterna i arbetet med minoritetspolitikens mål. I myndighetens planering och arbete med uppdrag som särskilt berör nationella minoriteter sker samråd med företrädare för minoriteterna. Beroende på arbetets utformning sker samråd dels med förtroendevalda ur de nationella minoritetsgrupperna och dels med personer som har särskilda kunskaper med nationell minoritetsbakgrund. En systematik har skapats för samrådsarbete. Myndigheten samverkar med andra skolmyndigheter i ett årligt samråd med företrädare för de nationella minoriteternas riksorganisationer.

¹ Ad hoc Committee of Experts on Roma Issues (CAHROM)

² <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Rapporter/2013/05-maj/riktad-same-sameskolorna.pdf>

I arbetet med hemsidan *Tema modersmål* och uppdraget om romsk inkludering har samråd med företrädare för de nationella minoriteterna skett. I uppdraget om romsk inkludering har myndigheten samrått med romska lärare och läromedelsproducenter samt med romska företrädare i pilotkommuner kring brobyggarutbildningen. Uppdraget om romsk inkludering förutsätter kontinuerliga samråd mellan myndigheten med representanter för samt uppdragstagare ur den romska minoriteten.

Skolverket anser att samråd är mycket viktiga eftersom de inte bara ger de nationella minoritetsgrupperna möjlighet till inflytande och ökar deras kapacitet utan även bidrar till att höja kunskapsnivån inom myndigheten, så att arbetet kan utformas på bästa sätt utifrån givna ramar. Skolverket ser ett ökat engagemang från de nationella minoriteternas sida i utvecklandet av nya möjligheter för undervisning i minoriteters språk och kultur. Samtidigt uttrycker riksorganisationerna fortsatt oro för de brister de upplever i möjligheten till undervisning i nationella minoritetsspråk och i tillgången på läromedel och modersmålslärare.

Konferenser

I samarbete med lärare i nationella minoritetsspråk har Skolverket organiserat konferenstillfällen för lärare i meänkieli, romani, samiska och finska och redaktörer för *Tema modersmål*. När konferenser kopplade till någon av de nationella minoriteterna anordnas sker det i samarbete med personer med nationell minoritetsbakgrund. Ett hundra lärare har deltagit i dessa konferenser.

Skolverket ska delta i en spridningskonferens som anordnas av Länsstyrelsen i december 2013. Där redovisas arbetet med läromedel för undervisning i romani som utvecklats under det senaste året.

Skolverkets hemsida

De minoritetspolitiska målen påverkar i allt högre grad myndighetens arbete och utformning av informationsmaterial. Myndighetens hemsida är en viktig kanal för att sprida information och ge stöd till verksamheterna. På hemsidan finns myndighetens uppdrag beskrivna på svenska, engelska och på nio nationella minoritetsspråk. Andra exempel är publikationer som är riktade till föräldrar, *Förskolan är till för ditt barn*, *Förskoleklassen är till för ditt barn*, *Skolan är till för ditt barn*, *Kort om gymnasieskolan* och informationsbrev om nationella prov. Dessa publikationer har översatts till sju nationella minoritetsspråk.

Inom arbetet med hemsidan *Tema modersmål* har myndigheten engagerat redaktörer för fem olika romska språk (arli, kalé, kelderash, lovara och resande) samt redaktörer för samiska, jiddisch, sverigefinska och meänkieli. Resultat av detta arbete är ett utökat stöd i dessa språk för modersmålsverksamheten inom förskolor och skolor.

Skolverkets upplysningstjänst

Upplysningstjänsten har under verksamhetsåret besvarat frågor från allmänheten och media som rör de nationella minoriteterna. Det är främst frågor kopplade till språk och rätten till modersmål. Skolverket har anordnat ett utbildningstillfälle för de anställda vid upplysningstjänsten som gällde frågor om de nationella minoriteterna. Det är av stor vikt att upplysningstjänsten har utbildats i nationella minoritetsfrågor. Skolverket anser att upplysningstjänsten fyller en viktig funktion i att bygga förtroendet mellan myndigheten och människor ur de nationella minoritetsgrupperna som kontakter Skolverket. Samtidigt kan upplysningstjänsten öka allmänhetens kunskap om nationella minoriteter.

Skolverkets publikationer

Läromedel

Skolverket har medverkat till utgivning av flera böcker på nationella minoritetspråk. Det är främst böcker på romska språk som myndigheten satsat på som ett led i arbetet med romsk inkludering.³ Dessa har främst framtagits av personer med romsk bakgrund.

Stödmaterial

Skolverket har tagits fram ett kommentarmaterial till kunskapskravet i ämnet modersmål (i exempelvis finska) och ett stödmaterial kring flerspråkiga barns utveckling. Dessa material är användbara för alla nationella minoritetsspråk. Skolverket har slumpmässigt valt ut några läroböcker och informationsfoldrar om nationella minoriteter och undersökt i vilken omfattning dessa har laddats ned eller beställts under kvartalet januari-mars 2013. Detta för att ge ungefärlig en bild av hur många som använder materialet på hemsidan.

Granskning av material och läromedel

De material och läromedel som Skolverket har valt att undersöka är rapporten *Romer i skolan* (2007), informationsmaterialet *Nationella minoriteter i förskola och skola* (2011), läromedlen *Saga och Sanning 1* och *2*, *Miro Rakkar*, samt *Heippa 1-3*. Dessa har kunnat laddas ned från Skolverkets hemsida och beställas från tryckeri. *Romer i skolan* och *Nationella minoriteter i förskola och skola* har haft i snitt 50 nedladdningar per månad, vilket är betydligt högre än övrigt material. Det är dock betydligt färre personer som beställer rapporten och broschyren jämfört med de som laddar ner. Det var endast 3 personer som beställde *Romer i skolan* och 15 stycken som beställde *Nationella minoriteter i förskola och skola*. Nationella minoriteter i förskola och skola har distribuerats i 16724 exemplar sedan den gavs ut 2011. Övriga material har endast några få personer beställt eller laddat ned.

Skolverket har undersökt hur många som laddar ned de informationsblad om förskola, förskoleklass, skola och gymnasium som finns översatta till alla de fem nat-

³ Delredovisning av regeringsuppdrag inom regeringens strategi för romsk inkludering, 2013.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3015>

ionella minoritetsspråken (informationen på romani har översatts till tre varieteter). I snitt har informationsfoldrar på respektive nationella minoritetsspråk laddats ned av 300 personer per år.

De ämnesfilmer om samisk undervisning som finns att tillgå på Skolverkets hemsida har haft ungefär 300 besökare det senaste året. Ämnesfilmerna om grundskolans kursplan i samiska kan lärare använda som inspiration i sitt arbete. De två filmerna kan även användas som ett kompetensutvecklingsstöd på skolnivå.

Detta visar att det finns ett behov av Skolverkets information om nationella minoriteter. Det är inte ett stort antal personer som beställer material men Skolverket antar att det rör sig om personal på förskola/skola, som i sin tur sprider materialet vidare inom den egna verksamheten. Skolverket menar att det är viktigt att information och material finns lättillgängliga på hemsidan. Materialet ger förutsättningar för de nationella minoritetsgrupperna att utveckla sin kultur och synliggör samtidigt grupperna bland allmänheten vars kunskaper om nationella minoriteter också kan höjas på detta vis.

Granskning av utgivna publikationer under 2013

Skolverket har genomfört en granskning bland de publikationer som myndigheten utgivit under 2013. Tio stycken slumpmässigt utvalda publikationer granskades med syfte att undersöka om nationella minoriteter eller minoritetsspråk berörts i publikationerna.⁴ Av dessa tio så var det endast tre som på något vis berörde nationella minoriteter eller minoritetsspråk. Samer och romer var de grupper som omnämndes. Sameskolstyrelsen och samer diskuterades även kort i lägesrapporten för 2013 samt i publikationen om utveckling av funktionshinderspolitiken. I informationen om språkintruktionsprogrammet omnämndes romer. Denna granskning kan tyda på att det finns få exempel på att nationella minoritetsperspektiv finns med som ett naturligt inslag i myndighetens dagliga arbete.

Mänskliga rättigheter och diskriminering

Skolverkets ledning har under 2013 påbörjat ett utvecklingsarbete för att i högre grad integrera perspektiven mänskliga rättigheter och barnkonventionen i myndighetens arbete. Dessa perspektiv har nära koppling till de minoritetpolitiska målen och ska genomsyra Skolverkets arbete.

Skolverket har en intern mångfaldsplan som utgår ifrån diskrimineringslagens sju diskrimineringsgrunder som syftar till att förebygga diskriminering och verka för ökad delaktighet. Mångfaldsplanen har på så vis koppling till minoritetspolitikens första delområde. Skolverket tror att arbetet höjer kunskapsnivån internt om de nationella minoriteterna och förhoppningsvis eliminerar eventuella diskriminerande strukturer inom myndigheten.

⁴ Nationella prov i grundskolan, Sex och samlevnad i gymnasieskolan, Individuell studieplan inom vuxenutbildningen, Studiehjälpning på modersmål, Attityder till vuxenutbildningen 2012 och Skolverkets lägesbedömning 2013.

Skolverkets regeringsuppdrag

Skolverkets arbete styrs i huvudsak av regeringsuppdrag. När myndigheten får uppdrag inom det minoritetspolitiska området skapar det utrymme för aktivitet. Med uppdragen ökar myndighetens kunskap och förmåga att verka inom det minoritetspolitiska området.

Förutom det föreliggande regeringsuppdrag att Skolverket ska redovisa sina insatser utifrån minoritetspolitikens mål och dess tre delområden har myndigheten haft följande uppdrag under perioden när det gäller de nationella minoriteterna:

- Skolverket ska redovisa det samrådsförfarande som har ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper.
- Uppdrag till Statens skolverk angående strategin för romsk inkludering, A2012/1387/DISK
- Uppdrag om läromedelssupplement för grundskolan, A2013/3164/DISK
- Uppdrag till Statens skolverk för att förstärka tillgången på lärare i nationella minoritetsspråk, A2013/2958/DISK

På Skolverkets vägnar

Erik Nilsson
Avdelningschef

Mats Wennerholm
Undervisningsråd